

nøglehullet

NR. 3 1999

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

I Lillerød startede Fritz Hansens kendte møbelfabrik som et savværk, der skulle levere opskåret træ til Københavnerafdelingen. På det gamle foto af Lillerød Savværk ses det hele: fra kævler, udsavede planker til færdige stole. Vi bringer fabrikantens egen beretning om, hvordan faderen Fritz Hansen startede i Lillerød.

PROGRAMMET

TIRSDAG den 19. OKTOBER 1999 kl. 19.30 på Allerød Hovedbibliotek, Skovensvej 4, Lillerød.

Arkivleder TORMOD HESSEL fra Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum fortæller om BIRKERØDS TEGLVÆRKER OG TEGLSTENS-PRODUKTION. Birkerød har ligesom vores kommune altid haft meget store og gode lerforekomster, og ikke så underligt er disse også der blevet udnyttet til teglfremstilling. På gamle kort kan man se hele fire teglværker tæt omkring Birkerød Hovedgade, og flere værker var spredt rundt om i oplandet bl.a. ved Nordbanen. Den måde man før i tiden lavede mursten på herhjemme, er den samme som idag bruges mange steder i ulandene, og Tormod Hessel vil vise billeder fra Afrika, hvor man kan se hele fremstillingsprocessen af mursten, noget man ellers kun kan læse om herhjemme.

TORSDAG den 25. NOVEMBER 1999 kl. 19.30 på Allerød Hovedbibliotek.

Vores formand OLE HØEGH POST dykker ned i Arkivets store lysbilledsamling og tager os med på en RUNDTUR I BORGMESTERKÆDENS LANDSBYER. Allerøds borgmesterkæde består som bekendt af ti små, blå emaljeskjolde med en stub og et landsbynavn på hver samt et stort skjold med byvåbnets tre stubbe - alt kædet sammen med små guldlurer. Vi hører tit om de store landsbyer og ser billeder fra dem, men det er ikke så tit, man ser lysbilleder fra f.eks. Kollerød, Vassingerød, Høvelte, Børstingerød eller Bastrup.

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Frederiksborgvej 59, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 17 08 91. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00-13.00, samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm.

Henvendelse kan også ske til:
Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26,
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød.

"Nøglehullet" er foreningens og arkivets medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm og Ole Høegh Post. Lay-out og tegninger: Ole Høegh Post. Tryk: Preben Jensen.
Oplag: 400 ekspl. ISSN 0905-4146. September 1999.

Alle kortudsnit har Copyright Kort og Matrikelstyrelsen, Rentemestervej 8, 2400 København. NV.

Fotos med kendt fotograf: "Aero", Dansk Luftfotografering side 13. Ole Høegh Post side 16, 17 og 20. August Andersen side 18, 19. Eva Jeppesen side 19. V. Post side 9. E. Høegh Post side 18.

FRA HUSMAND I LILLERØD TIL FÆSTNINGSSLAVE PÅ KRONBORG

Om Trued Christensen, husmand 1731-59 i Lillerød

Trued Christensen var født omkring 1705 og var søn af gårdfæster på Rytterdistriktsgård nr. 11 i Lillerød, Christen Truedsen og hustru.

Ca. 25 år gammel blev Trued gift med enken Margrethe Nielsdatter, der i ægteskabet medbragte 3 børn på henholdsvis 15, 16 og 18 år samt en fæstegård i Lillerød, som Trued fæstede.

I Jordebogen (1731) kan man læse: "Fæster, Lillerød Sogn og By Truid Christensen begierer Salig Peder Andersens Huus 16 Fag, god Stand, hertil et Vænge, Hartkorn 1 Skæppe 2 Fjerdingkar 2 Album. Betaler Børnegodset 26 Sletdaler. Fæste 5 Rdl."

Ægteskabet varede kun i tre år, så døde Margrethe. Men Trued giftede sig igen, denne gang med Sidse Nielsdatter. De fik en datter Anne i 1737, men allerede to år efter i 1739 døde Sidse.

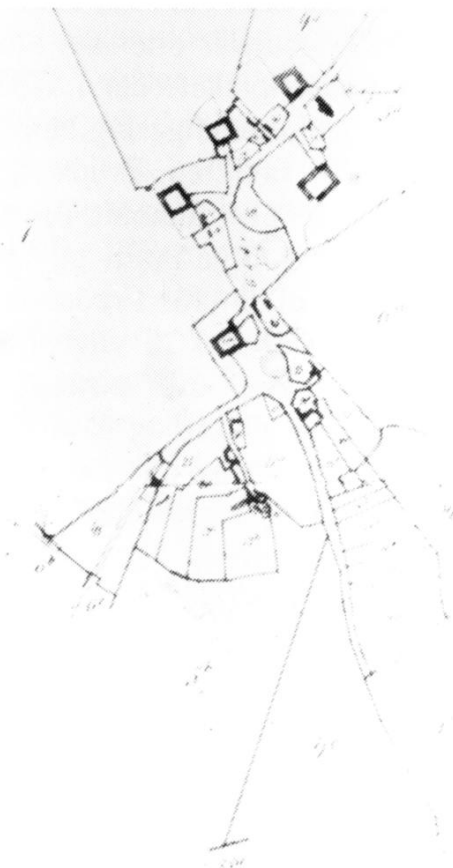
På grund af den lille datter indgik Trued straks efter sit tredje ægteskab. Den udvalgte var Anne Olsdatter, pige fra Ladegårdsmøllen ved Trollesminde tæt på Hillerød.

De fik kun to dødfødte børn, en søn i 1745 og en datter i 1747, og samme år døde også hustruen Anne.

Trued giftede sig herefter 4. gang med Maren Svendsdatter fra Farum, der tjente som pige hos Johan Frederic Skovfoged. Maren var kun 17-18 år, mens Trued var et-par-og-fyrre, da de giftede sig i 1747.

Trued og Maren fik mellem 1748 og 1759 tre børn, hvoraf den mellemste døde som lille.

I skifterne kan man se, at det i

Lillerødeggen har på Videnskabernes Selskabs kort fra 1768 en hel del stednavne, især de statslige skovfoged- og hegnsmandshuse. En hussignatur på Ringsbjerg ved Kongevejen i Tokkekøb Hegn er benævnt Ringsbjerghus.

starten gik nogenlunde godt økonomisk for Trueds familie. Ved den første hustrus død blev der udbetalt 63 sletdaler i arv til børnene, da boet blev gjort op, og da hans 2. kone Sidse døde, arvede datteren Anne 60 sletdaler efter sin mor. Men pludselig skete der i 1758 noget, der fuldstændig slog benene væk under familien. Trued og datteren Anne blev anholdt og sigtet for tyveri. I følge Politi og Forhørsprotokollen for Frederiksborg Birk blev der den 26. august 1758 foretaget forhør over husmand Trued Christensen og hans datter Anne Truedsdatter.

Ved forhøret mødte også husmand Peder Sørensen og Hans Jensen begge Lillerød, der havde anmeldt, at i forrige uge var rumperne blevet skåret af 3 af Peder Sørensens heste og manken skåret af Hans Jensens grå hest. Hans Jensen vidste også, at på samme tid var manken blevet skåret af to heste tilhø-

rende husmand Steen Andersen, Lillerød "og saadan Skarnagtighed og Ondskab er passeret forhen i nogle Aar...".

Da Trued var blevet forelagt anklagerne, forklarede han, "at hans Daatter Anne Truedsdatter efter hans tilskyndelse sidst afvigte Torsdag ottendedag om Formiddagen havde skiaaret Manken og Rumpen af de 3de Bæster tilhørt Peder Sørensen Husmand i bemeldte Lillerød ved det saakaldte Ringbjerg-hus paa Hirschholms Amt, og var same Bæster alle 3de Hopper, hvilke afskkaarne Mank og Rump Haar bemeldte hans Daatter derefter hiembragt og hvormed han næste Dagen, som var Fredagen afvigte reiste til Kiøbenhavn for at anvende det til Penge".

Men før han kom fra sit hus, blev han antastet af underfogden Anders Christensen, Isaach Væver og skovfogden Povel Jensen alle af Lillerød, som fandt de afskaarne hestehår

indpakket i en "liden Pose". I samme pose var der ifølge Trued desuden hår fra 6 heste, der tilhørte ham selv, og han bedyrede, at det var første gang, han eller datteren havde "studset" andres heste. Nu var Trueds tunge kommet på gled, for derefter bekendte han, at han for omtrent 5 ugers tid siden "har formaaet eller rettere tvungen Daatteren ved Trudsler at følge med sig til Ravnsholte Skov....hvor han forefandt en ung Studling... som han slog for Panden med sin Øxe og slagtede paa Stedet om Natten...og ved hielp af sin Daatter...læssedesame Studling paa Vognen og derefter da same var slagt(et) og paalæst at føre den hjem til sit iboende Huus i Lille-rød." Hvem studen tilhørte, vidste han ikke, men det blev oplyst ved forhøret, at den tilhørte Lars Andersen i Vassingerød. Huden var blevet solgt dagen efter til en garver i Hillerød for 2 mark; hornene sad stadig over stuedøren, mens

kødet altsammen var fortæret med undtagelse af nogle få stykker, der var nedsaltet og anbragt udenfor hjemmet, "fordi han ikke ville have, at hans Hustrue eller andre skulle være vidende derom". Herudover havde Trued for "ungefær fem Ugger siden kl. 2 slet Eftermiddag" stjålet et stykke af 10 alen blålærred, der lå til blegning i bygmarken ved Lynge. Han havde fået syet en skjorte og et par bukser af stoffet i Blovstrød, fordi hans kone ikke ville "befatte sig noget dermed", før han havde sagt hende, hvor det stammede fra. Et par dage efter havde Trued igen stjålet lærred i bygvangen i Lynge. Denne gang et helt stykke på 22 alen, og også denne gang fik han syet klæder af stoffet i Blovstrød. Hans stakkels kone Maren, som var højgravid, kendte intet til tyverierne. Hun havde flere gange "formanet han til at tage sig iagt for saadan Udyd og Skarnagtighed, hvorved han kunne føre sig selv og

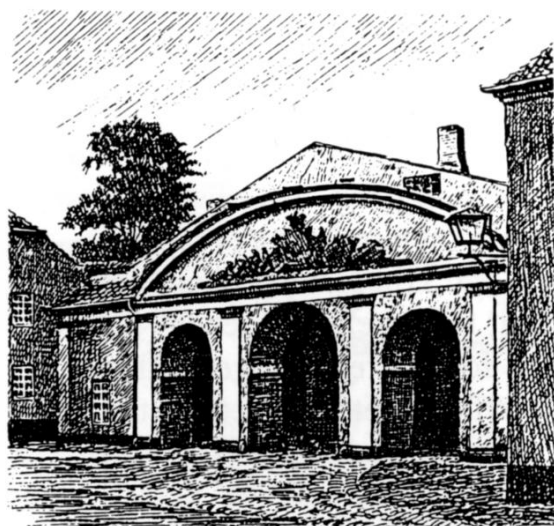

Familie i Elendighed..." Han angrede desuden nu, at han i sine 3 forrige ægteskaber "havde levet i et overmaade strængt og uchristeligt Ægteskab, ligesom han også havde vist megen Haardhed og Ond Forligelse med denne sin 4de Hustru." Med hensyn til den ældste datter Anne var han også skyld i hendes "Vankundige og slette Opdragelse". Hun var 20 år gammel, men endnu ikke konfirmeret, og hun vidste så godt som intet om "Gud og sin Christendom".

Efter forhøret blev Trued og Anne anbragt i amtets arresthus og sagen udsat flere gange før der endelig faldt dom i sagen den 7. december 1758.

Inden dommen forsøgte bl.a. sognepræsten i Lillerød hr. Dichner at få Anne frifundet, da "hun er et uoplyst og vanskeligt Menneske", men intet hjælp. Begge blev dømt for at have begået adskillige tyverier, og i følge Forordningen af 4. marts 1690, "Om Tyve og U-trøe Tieners Straf" skulle de miste deres liv i galgen, "betale I Gield (de stjalne kosteres værdi betalt i bøde til kongen) og Tviiegield (det dobbelte af de stjalne kosteres værdi betalt til den bestjalne) samt have deres Hovedlodder forbrudt". Denne hårde dom blev imidlertid prøvet ved Højesteret.

Her får vi af forsvaret at vide, at Anne er "vanvittig", og fordi hun samtidig er presset af faderen bør hun kun straffes som et barn. Men Højesteret lod sig kun delvis

"Kronværksporten" på Kronborg husede "slaverne". Her er den set indefra.

formilde. Anne dømmes til "at stryges til Kagen (dvs. piskes bundet til en pæl), have Tyvemærke (brændemærke) på sin pande og arbejde i Spindehuset hendes Livs Tiid med videre".

Trueds dødsdom bliver konfirmeret.

I marts 1759 blev dommene forelagt kongen, Frederik den 5. - og han lod sig formilde, således at Anne "maa være befriet for at Kagstryges og Brændemærkes og at Trued Christensen paa Livet allernaadigst Pardonneret; men at de derimod begge skal arbeide deres Livs Tiid, hun i Spindehuset og han i nærmeste Fæstning".

Anne Truedsdatter blev ført til Tugt-Rasp og Forbedringshuset (Børnehuset) på Christianshavn, hvor hun døde den 13. juni 1761, 24 år gammel.

Trued blev den 9. april 1759 indbragt som "slave" på Kronborg, der var den nærmeste fæstning.

Tugt-, Rasp og Forbedringshuset, der også blev kaldt Børnehuset, hvor Anne blev indsat.

I fæstningskommandantens "Fortegnelse over ærlige og uærlige Slaver" finder vi under ærlige slaver: "Nr. 60 Christensen, Trued. Forrige Stand: Bonde... Forbrydelse: Tyveriie. Straffens Længde: Livstid."

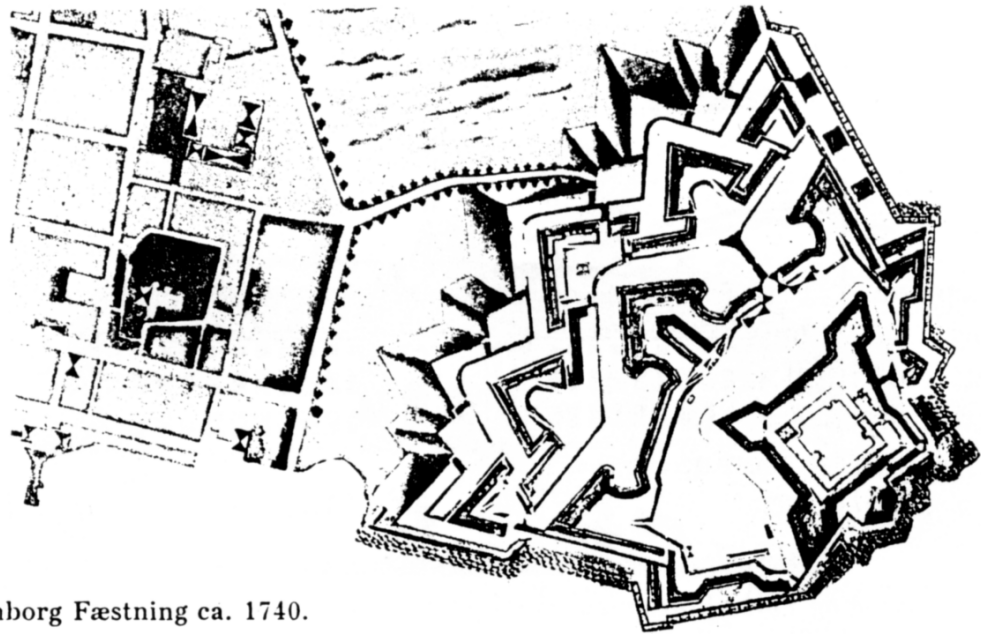
De "ærlige" slaver var de forholdsvis ufarlige fanger, der kunne lejes af byens borgere som billig arbejdskraft. De bar tøj syet af mørkebrune og mørkegrå firkanter og havde to smedede jernringe forbundet med en tynd jernstang om det ene ben. Det gav dem tilnavnet "hosebåndsriddere". I modsætning til de "ærlige" slaver kom de "uærlige" (og mere farlige) slaver aldrig udenfor fæstningsområdet. De blev kaldt "kanariefuglene" efter deres påklædning, der var syet af grå og gule firkanter, så de var lette at se, hvis de skulle flygte. De "uærlige" slaver havde jern om begge ben, nogle også om halsen, og mange var brændemærkede i panden.

De første fem år kan vi finde Trued i fæstningsregnskaberne, hvor han bevilges 1 par sko, 1 par strømper, halsstykker og andre småbeklædningsgenstande.

Men så i 1765 er han flygtet fra Kronborg.

Kommandanten skriver et underdådigt brev til amtmand von Gram i Frederiksborg Amt, hvor han anmoder om, at man holder øje med, om Trued skulle dukke op.

I brevet beskrives, hvad der er sket: "Da en af Fæstnings-Slaverne, navnlig Trued Christensen... den 14de hujus (dennes) har fundet Leylighed at absentere sig herfra, og skal have taget sin Vey ind i Landet paa Frederichsborg Amt, som mig ved en Artillerist, der straxen blev udcommanderet til hans Paagribelse, er vorden rapporteret, da han i Forgaars Formiddag skal have været i en Bonde-Kroe udi Hare-Bye 3½ Miil herfra beliggende, og sammesteds drukket for 2 Skil-

Plan af Kronborg Fæstning ca. 1740.

ling Brændevin, ey iført sin Slave-Mondur, men havt en lang hviid Vadmels Kiortel paa.

Saa tager ieg mig den Frihed herved at anmode Deres Excellence, at der maatte behagelig føyes de Anstalter udi Amtet, at ovenmeldte Slave vorder anholdet, hvorsomhelst han maatte indfinde sig, og bragt udi sikker Bevaring og Arrest, da ieg, saasnart derom vorder givet Communication, skal besørge hans Afhentelse."

Herefter kommer en beskrivelse af Trued:

"Han er lille af Stature, har lysebrunt Haar, rød af Ansigt, taler meget langsom og er ohngefæhr 55 Aar gammel"...

I Fortegnelsen over ærlige og uærlige Slaver er Trueds navn streget ud, og den nye liste fra 1781 har ikke Trued med.

Ingen bevarede dokumenter fra Kronborg Fæstning nævner, at han skulle være kommet tilbage, og

han er heller ikke indsat i Københavns Stokhus eller nogen af de andre fængsler eller fæstninger.

Han er som sunket i jorden.

Det er også uklart, hvad der skete med resten af familien.

I januar 1759 - inden strafudmålingen var endelig afgjort - fødte Mareren datteren Anna, og hun sad nu tilbage med et spædbarn og en datter på 11 år. Hun kunne ikke blive i huset, som jo var blevet fradømt Trued.

Under den 4. marts 1761 kan man se i Jordebogens Fæsteregnskaber, at der er kommet en ny fæster i huset. Der er misligholdt og udhusede "gandske nedfaldne".

Den nye fæster betaler de restancer som konen til dato har pådraget sig, nemlig 10 rdl 4 mark og 5 skilling samt 2 rdl i fæste.

Indboet blev solgt på auktion, og det var i det hele taget en rigtig sørgelig historie.

Birthe Skovholm

LILLERØD SAVVÆRK

I september 1896 blev der holdt en gevaldig fest med fyrværkeri "og det hele" i Lillerød. Anledningen var rejsegildet på Fritz Hansens savværk, der siden udviklede sig til den kendte møbelfabrik. 50 år senere nedskrev stifterens søn, Christian E. Hansen beretningen om begivenheden:

"Midt i september 1896 blev rejsegildet holdt på den første bygning på Lillerød Savværk; altså for 50 år siden.

Alle dem, som havde arbejdet på huset, gæster fra byen, sognerådet og flere gæster fra København (- hvor Fritz Hansens Stolefabrik endnu lå) kom for at deltage i gildet. I bygningen, hvor savværket skulle installeres, var dækket lange borde og bænke.

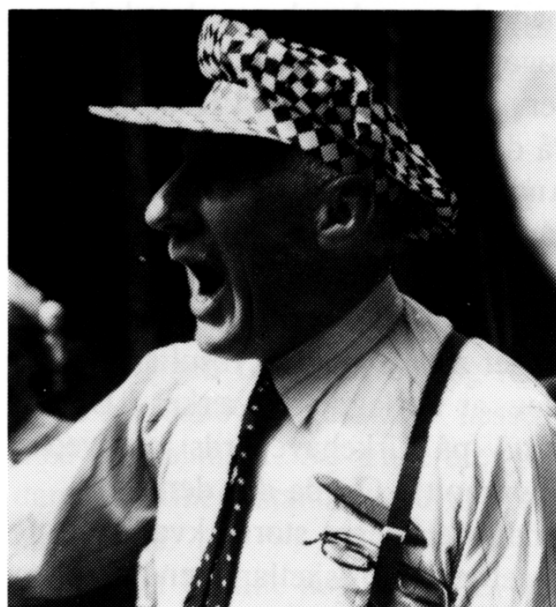
Smørrebrødet som kom fra København, blev hentet på trækvogne fra banen, og festmåltidet forløb programmæssigt med hilsener, taler, gode ønsker og brave skåler, herefter dans på den grønne mark. Senere kom fyrværkeri med raketter, storslået smukt, og så blev der sluttet med sang. Nu var det tid for de rejsende, som skulle sydpå til København at drage afsted. De blev fulgt til banen af de mange stedlige. Ved afsked kraftig hurra-

Lillerød Savværk og Lillerød 1898

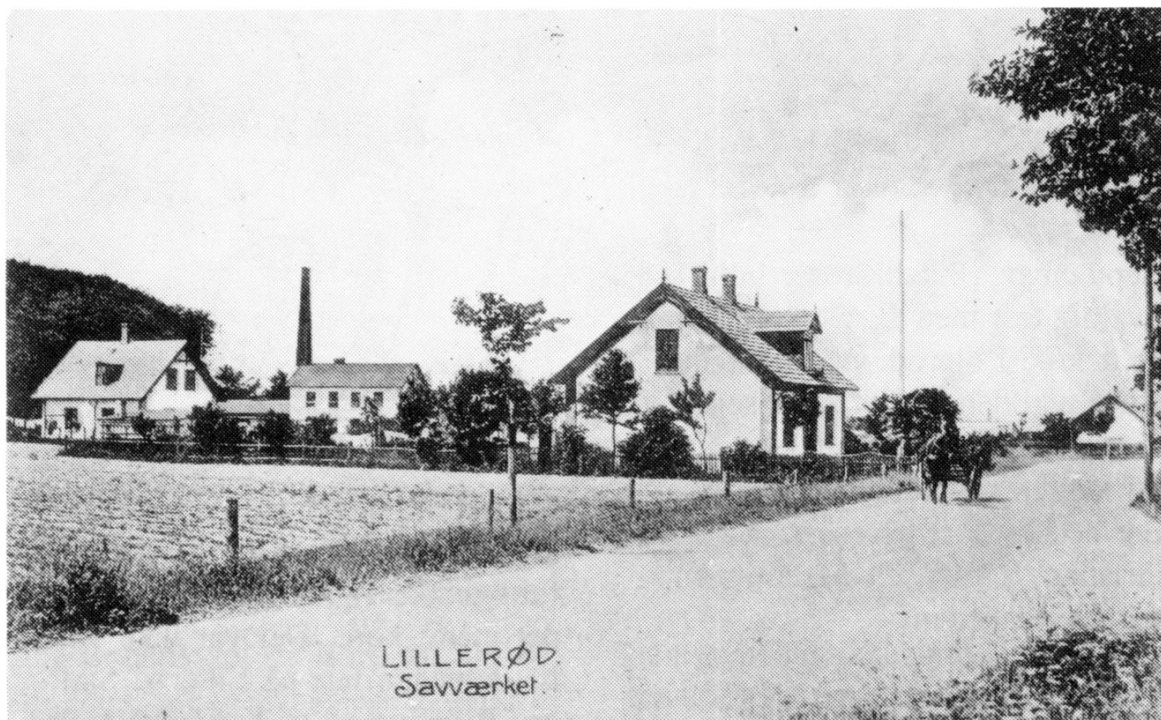
hyldest fra begge parter (og) så kraftigt var det, så det dengang lille futtog ikke rigtig var klar over, om det måtte køre. Det var ikke vant til så megen fest på Lillerød Station. Billetpriisen til København var 1,40 kr. tur-retur.

Nu skal vi høre lidt om, hvorfor farfar (altså Christian E.'s egen far) ville have savværket, og hvorledes han tænkte sig dette.

Christian Eduard Hansen, mest kaldet "Chr. E." eller blot "Mester". Billedet stammer fra en afslappet firmaskovtur i 1939, hvor "Mester" synger for.

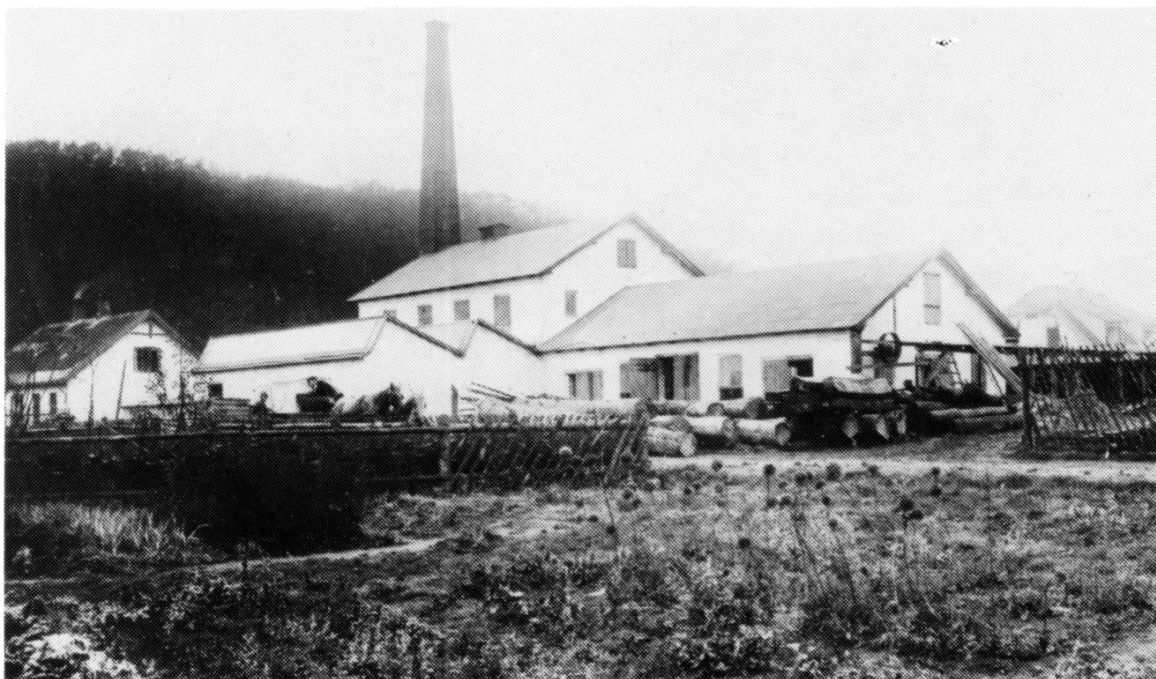

Lillerød Savværk var på postkort omkring 1910 - set fra syd (Frederiksborgvej)

Hvis han kunne have tænkt frem til i dag, var det blevet anderledes. Han havde længe gået og tænkt, at det var meget bekosteligt, på den måde han nu havde, med at købe bøgeplanker på forskellige savværker, og så lagre disse i København. På den tid havde han lært Anders Andersen (gårdejeren på Kirkehavegård) at kende, som var begejstret for alt, hvad der havde med maskiner at gøre. Så far og ham havde meget at tale om, og resultatet blev, at far lagde savværket i Lillerød (på Kirkehavegårds jord ved Ravnholt). Og da der dengang fandtes et meget større kvantum bøgetræ i Nordsjælland end nu, var der ikke noget at betænke sig på: Her kunne han få skåret og lagret alt træ, og når det var lagret, da få det sendt ind til København i den

mængde, der var nødvendig. For at gøre det hele så billigt som muligt, byggede han kun den lave bygning, det oprindelige savværk. Her skulle far leje Anders Andersens lokomobil, som skulle trække ramsaven, som blev købt på maskinfabrikken "Guldborg", Nykøbing Falster. Den var på træstativ og kunne ikke skære kævler tykkere end 24 tommer. Men lokomobilet kunne ikke holde saven igang, og det blev nødvendigt at få anden drivkraft. Man tog straks fat på at bygge det 2 etagers hus som forlængelse af savværket; Her blev installeret dampkedel og dampmaskine med skorsten. Så gik det bedre. Nu skar saven bøgeplanker, som kom i skure til lagring. Gamle stenhugger Peter Andersen lavede kampestensgrunden til byg-

Lillerød Savværk med maskinhuset i 2 etager og firkantet skorsten. Til venstre ses fyrbøderens hus.

ningen og skorstenen. Hans kone hed Kirsten Stenhuggers og var meget begavet.

Gamle Jørgen Murer ville ikke gå med til at mure en rund skorsten, for det havde han aldrig prøvet, men han lovede, at den firkantede skorsten nok skulle trække godt bare vinden ville smutte lige om skovhjørnet. Nogle år senere, da træerne var vokset godt til i skoven, måtte han mure 12 alen til de første 25 alen, og det var heller ikke altid vinden ville smutte om skovhjørnet, men det hjalp dog noget.

Boligmanglen var også dengang stor i Lillerød, og for at holde fyrbøder, måtte far bygge hus længere oppe mod skoven med smedie i den ene ende og beboelse op mod skoven til fyrbøder Christiansen,

som havde været fyrbøder inde på fabrikken i København.

I huset blev et par loftsværelser indrettet med balkon mod skoven; de var tænkt som sommerbolig for far og mor - de nåede ikke at tage den i brug. (Fritz Hansen døde i 1902)

Arbejdstiden var fra 6 til 5½ med timeløn à 30 øre; belysningen lygter med petroleum. Alle mand hjalp til, når en kævle skulle rulles op på vognen til ramsaven, og ligeledes når banevognen skulle læsses med bøgeplanker. Så længe blev dampmaskinen standset for at spare på kullene.

Savværket fik alle deputatskævlerne, som omegnens gårde fik udvist fra Statsskoven; disse måtte bønderne selv bringe. De forskellige landsbyer samlede sig om i fællesskab at

afhente dem i skoven og levere på savværket. Omkring juletid var der mange dage, hvor der var op til 40-50 vogne eller slæder med kævler, som blev væltet af her.

Huset hvor fyrbøderen skulle bo, var der mange betænkeligheder med at placere. Endelig valgtes et sted længere op mod skoven lige foran "Christianes Hul", og det var hun meget ked af. Christiane var hegnsmandens kone, som boede lige indenfor ledet, og hun plejede at hente vand til huset i dette vandhul - og det var sin sag at segenere (chikanere) sine gode naboer.

Brøndgraver Carlsen havde gravet (savværkets) brønd, og den var god, men der fordredes mere og mere vand, så den måtte stadig have en bundrensning.

Savværkets medarbejdere opstillet til fotografiering. 1908.

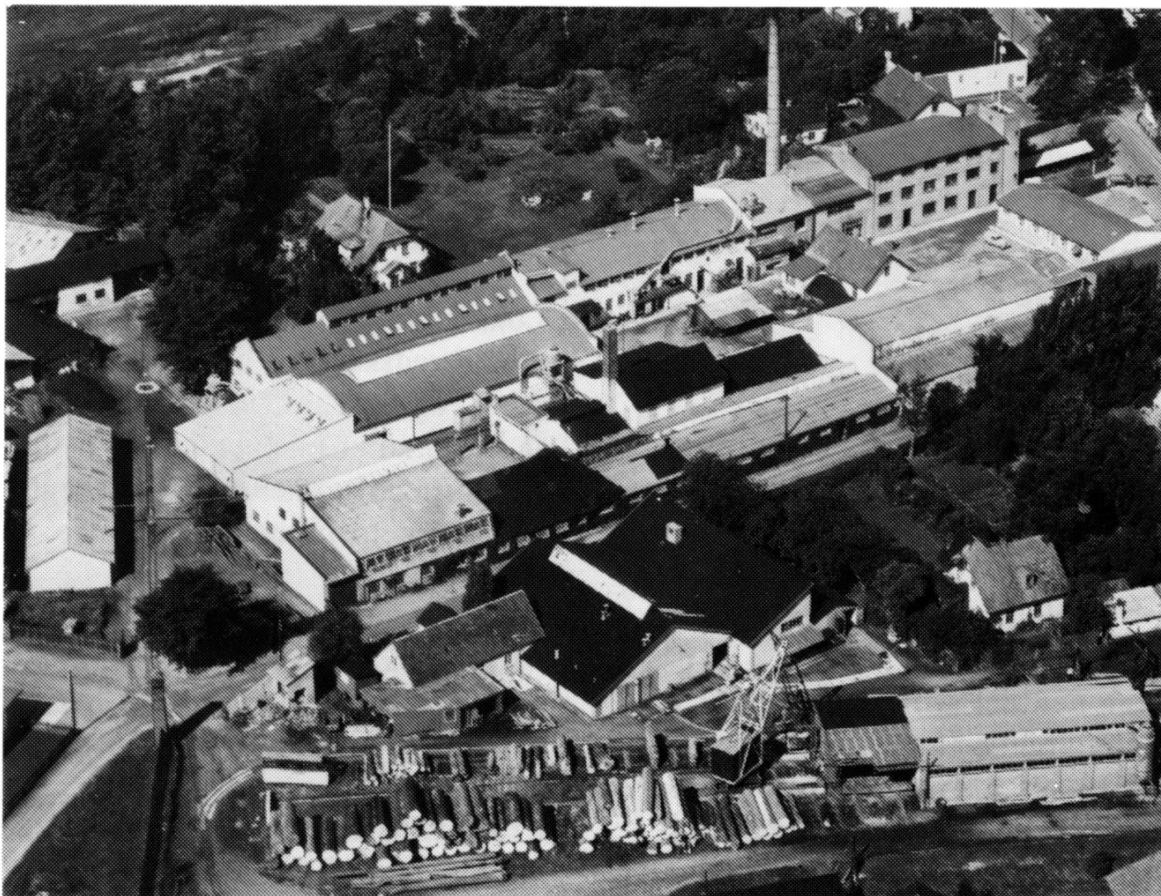

Snedkermester Fritz Hansen (1847-1902)

Tømrer Peter Petersen udførte alt tømmereringen (tømmerarbejdet) og blev formand på savværket, og Hans Olsen (kendt fra sine erindringer i LAFAK's bog "Skomage-rens læst...")hjalp til overalt. Det er fra ham, jeg har fået mange gode

Fabrikken i 1951. Det oprindelige savværks 2 etagers bygning ses i midten med den omtalte skorsten.

oplysninger, som her er givet.

Nu var der snart ikke noget som manglede.

Gamle fyrbøder Christensen holdt ikke så længe, så en ny fyrbøder blev antaget. Han kunne ikke få maskinen igang om morgenen, fordi han manglede et vækkeur, og det måtte far ned med expres.

Efterskrift:

Her stopper Christian E. Hansens beretning om rejsegildet på Lillerød Savværk, der blev til en hel fortælling om fabrikkens start.

De forklarende parenteser er vores, ligesom vi har gjort sproget mere letlæseligt for en moderne læser.

Man må i denne forbindelse huske, at Chr. E. var uddannet møbel-snedker og ikke nogen bogens mand.

Desværre er der ikke os bekendt mere erindringsstof bevaret fra hans hånd.

Ole Høegh Post

BRUG LOKAL- BIBLIOGRAFIEN

Redaktøren af Lokalbibliografien for Frederiksborg Amt, Eva Sten-
nicke, har bedt os om at optage
denne artikel om lokalbibliografien
i Nøglehullet:

Som den del af min ansættelse på
Centralbiblioteket i Helsingør, har
jeg i snart mange år arbejdet med
Lokalbibliografien for Frederiks-
borg Amt.

Arbejdet er et led i det landsdæk-
kende projekt Dansk Lokalbiblio-
grafi. I årene fra 1979 til 1987 ud-
kom der lokalbibliografier for 6 af
Danmarks 14 amter. Siden slutnin-
gen af 1980'erne er det lykkedes
for centralbibliotekerne i flere am-
ter at fortsætte arbejdet, ligesom
der er kommet nye til. Arbejdet fo-
regår alle steder ved hjælp af edb.

I Lokalbibliografien for Frederiks-
borg Amt kan man finde henvis-
ninger til litteratur vedrørende lo-
kaliteter, emner, institutioner og
personer indenfor det geografiske
område som Frederiksborg Amt
dækker. I lokalbibliografien regi-
streres nemlig bøger, afsnit i bøger,
tidsskriftsartikler, lokale tidsskrifter

og foreningers udgivelser. Desuden
registreres kommunale publikatio-
ner som budgetter, kommunalpla-
ner, lokalplaner og diverse rappor-
ter. I mindre omfang medtages også
kort, videoer og musik.

Lokalbibliografien er ikke kun et
arbejdsredskab for bibliotekarer og
arkiv- og museumsfolk, men i lige
så høj grad et hjælpemiddel for den
lokalhistorisk interesserede, slægts-
forskeren, tilflytteren og mange
flere.

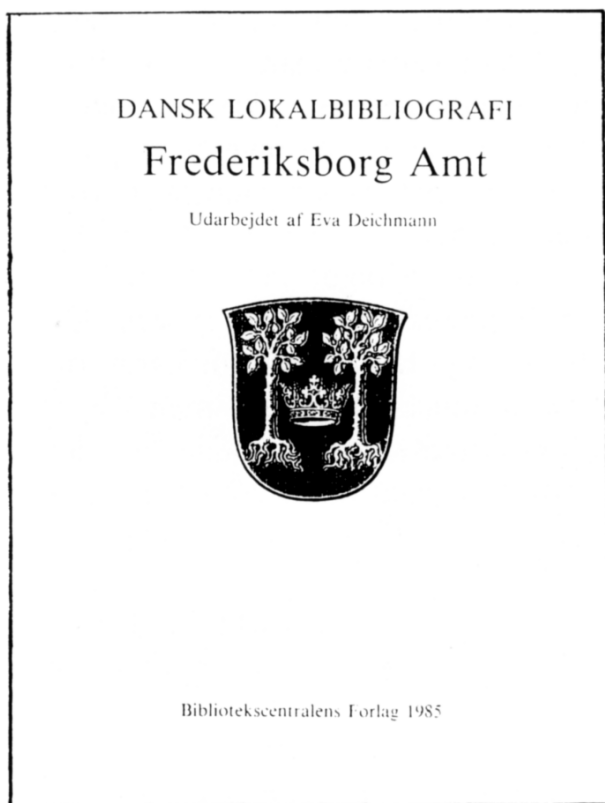
Som eksempel kan nævnes, at en
søgning på litteratur om Esrum Ka-
nal i den lokalbibliografiske databa-
se som resultat giver 7 henvisnin-
ger. Der er skrevet om kanalen i
Kr. Kristiansen: Det ukendte Dan-
mark, 1983. i: F. Petterson: Ture i
det nordsjællandske fra Gilleleje
Feriecenter, 1985. i: Folk og Min-
der fra Nordsjælland, 1986. i: Dan-
ske Mølle, 1991, Nr. 4. i: Siden Sa-
xo, 1993, Nr. 1. og i: FAHS, 1993,
Nr. 1.

Lokalbibliografien for Frederiks-
borg Amt består rent faktisk af to
dele:

Udgivelser trykt før 1980 må søges
i bogen: Dansk Lokalbibliografi,
Frederiksborg Amt. Ved Eva
Deichmann. Bibliotekscentralens
Forlag, 1985. Heri er registreret
omkring 9.600 titler. Bogen er des-
værre udsolgt, men findes på bibli-
otekerne.

Litteratur udgivet hovedsageligt i
1980 og frem er registreret i en da-

tabase på Helsingør Kommunes Biblioteker, Centralbibliotek for Frederiksborg Amt. Her findes andre ca. 11.000 titler registreret. Denne del af lokalbibliografien findes på internettet, idet den ligger som en del af Helsingør Kommunes Bibliotekers hjemmeside på adressen: <http://www.helsbib.dk> På hjemmesiden er der både en direkte adgang til at søge i lokalbibliografien, og nok så vigtigt, en kort vejledning i, hvad man kan forvente at finde samt et par nyttige tips til selve søgningen. Har man adgang til internettet hjemme, er det nok et forsøg værd at kalde op til lokalbibliografien. Har man ikke internetadgang hjemme, kan man gå til sit bibliotek, hvor jeg er sikker på, at personalet vil være behjælpeligt. Så godt som alle biblio-

teker stiller internetadgang til rådighed for borgerne. Endelig kan man komme i tvivl om, hvad man gør, hvis man finder en interessant bog eller artikel og ens eget bibliotek ikke har den. Men heller ikke det er noget stort problem, idet bibliotekerne samarbejder og kan fremskaffe materiale, de ikke selv har fra andre biblioteker. Jeg håber, at denne artikel giver bladets læsere lyst til at bruge Lokalbibliografien for Frederiksborg Amt.

Eva Stennicke

(redaktør af
Lokalbibliografien og redaktør af
Frederiksborg Amts Historiske
Samfunds blad FAHS)

ARKIVNYT

Først på sommeren fik arkivet besøg af Holger Petersen fra Ålsgårde, der afleverede to mapper med sin slægts historie. Den ene mappe indeholdt massevis af anetavler og data om slægtninge i det meste af Nordsjælland og mange fra vort område. Der ligger mange års ihærdigt arbejde bag denne slægtsforsk-

ning, og det er utroligt spændende at dykke ned i en slægt og følge familiemedlemmerne tilbage i tiden. Den anden mappe indeholder historien om husmanden Trued Christensen og hans datter fra Lillerød, som Holger Petersen er stødt på undervejs i sin slægtsforskning. Historien om Trued er der kommet en artikel ud af, og den bringes andet sted i bladet i forkortet udgave.

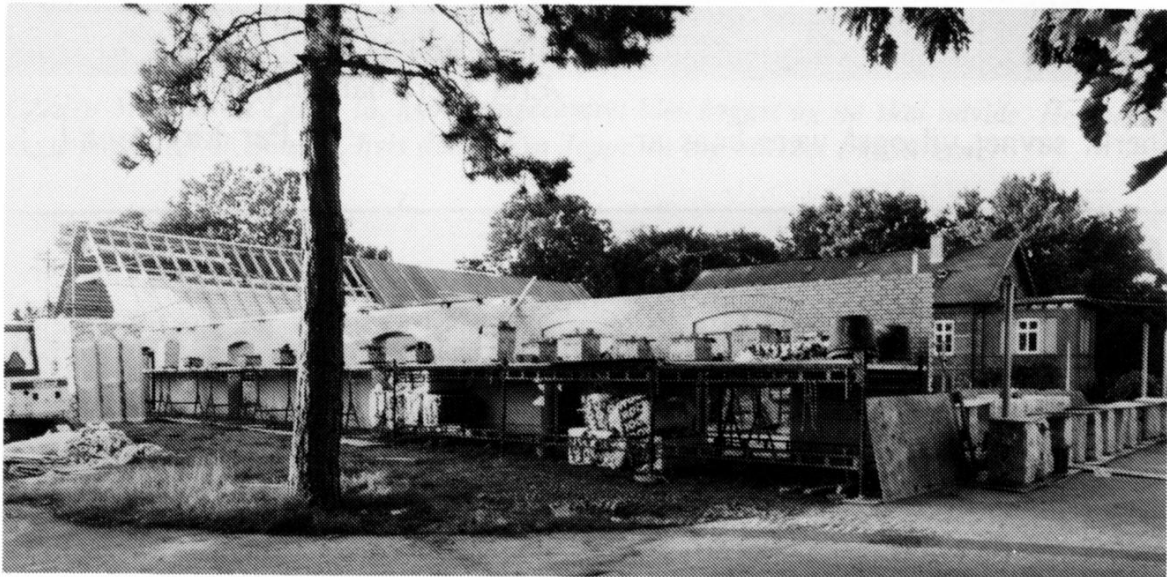
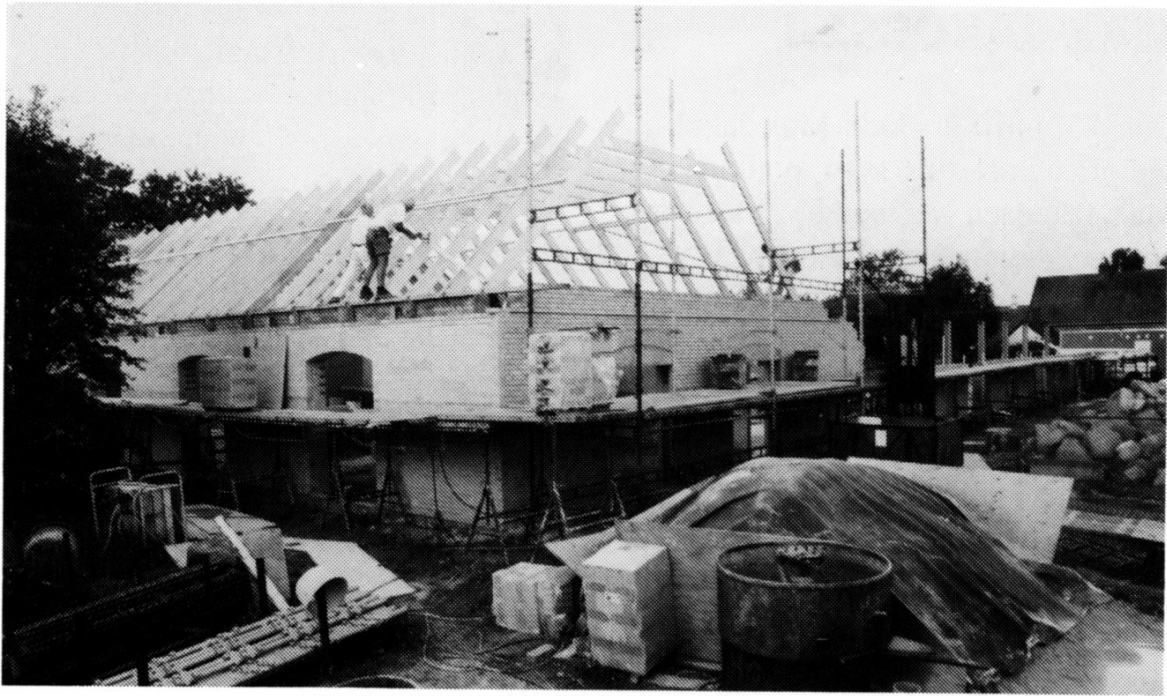

BRUDEVÆLTE LUR –

Siden vi i 1997 lavede udstillingen om Brudevæltelurerne, hvor der indgik en afdeling om brug og misbrug af lurerne, har vi på Arkivet modtaget flere mere eller mindre groteske eksempler på især misbrug af lurerne. Der er flere af vore frivillige, der har et godt øje til bl.a. turistsouvenirs, hvor lurerne ofte indgår i ejendommelige sammenhænge, og vi har lige modtaget en figur af en vaskeægte viking med bronzealderlur. Figuren er en del af en større serie og lavet i Kina, men på æsken står der, at den er designet i Danmark. Og det er jo flovt, for luren ligner noget af et udstødningsrør til en bil. Den bugter og vrider sig som en hel Midgårdsorm, og det ser ud som om designeren har haft sit hyr med at få de to ender til at støde sammen.

Birthe Skovholm

KIRKEHAVEGÅRD - IGEN

I oktober 1997 nedbrændte som bekendt Kirkehaveårds delvis istandsatte længer - og nu sker der noget: Den besluttede genopbygning er i fuld gang. Her har man så mulighed for at følge opførelsen af en traditionel bondegård - og det sker

ikke hver dag!

Men selvfølgelig drejer det sig den gang om et kulturhus, og selv om bygningen vil ligne den gamle Kirkehavegård som den så ud, bliver nogle bygningsdetaljer udeladt eller sparet væk. Billederne er fra august, hvor østlængen med salen er rejst

OHP

MAX JAKOBSEN

Den 25. juli i år døde Max Jakobsen efter kort tids svær sygdom. Max Jakobsen var kendt af foreningens medlemmer og af arkivets venner blandt andet som den rolige og myndige dirigent ved foreningens generalforsamling. Men også som en omhyggelig formidler af lokalhistorien, ofte med et stæk af humor her i "Nøglehullet".

Max var i mange år lige til hans sygdom blev for svær et højt værdsat medlem af foreningens bestyrelse, hvor hans store viden, organisationstalent og erfaring med forvaltningens arbejdsmåde vil blive savnet.

Stærkt savnet vil også være hans ar-

bejdsindsats i det daglige blandt arkivets medarbejdere.

I savnet af Max kan vi så med taknemmelighed glæde os over, at vi fik lov til at arbejde sammen med ham i mange år.

Æret være hans minde.

Per Jørgensen

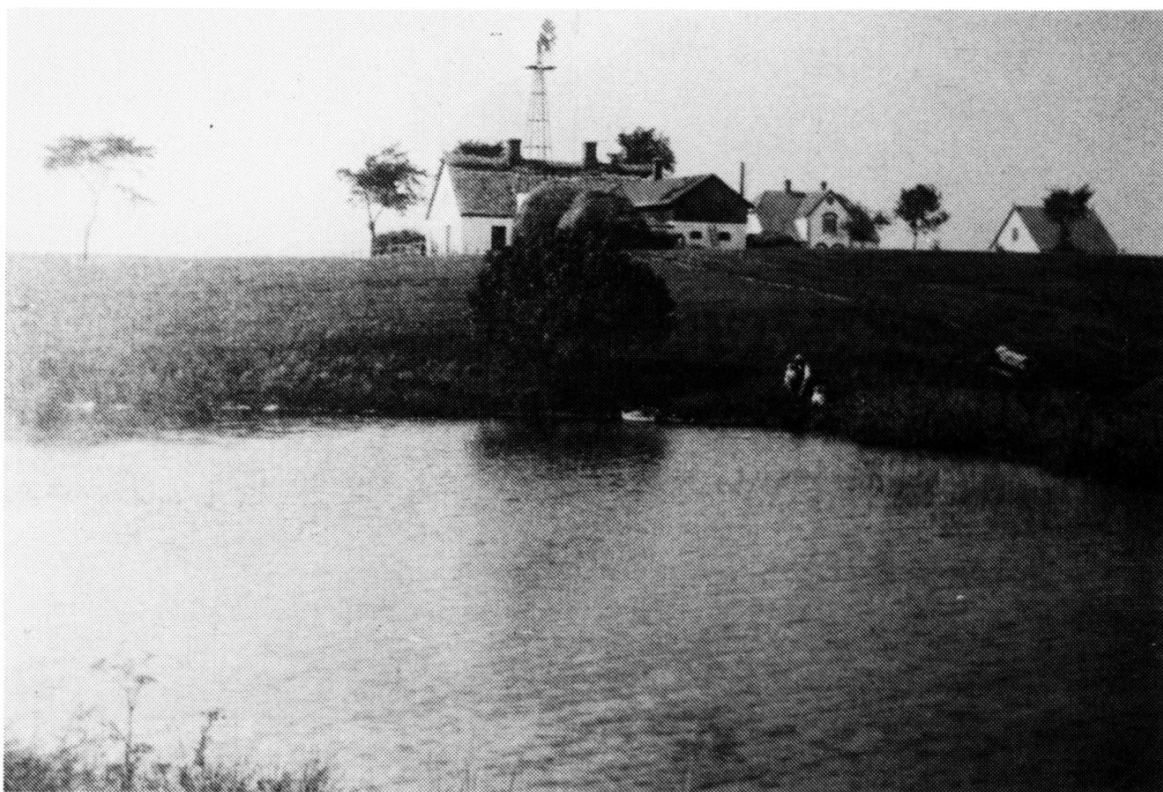

AKTUELT FRA BILLEDSAMLINGEN

Udsigt fra Lillerød Kirketårn i 1930. Forrest til højre ses Kirkehavgård med stråtækt svinehus og pladedækket maskinhus. Der er langt over til bebyggelsen på Kirsebær Allé - og teglværkernes skorstene i baggrunden.

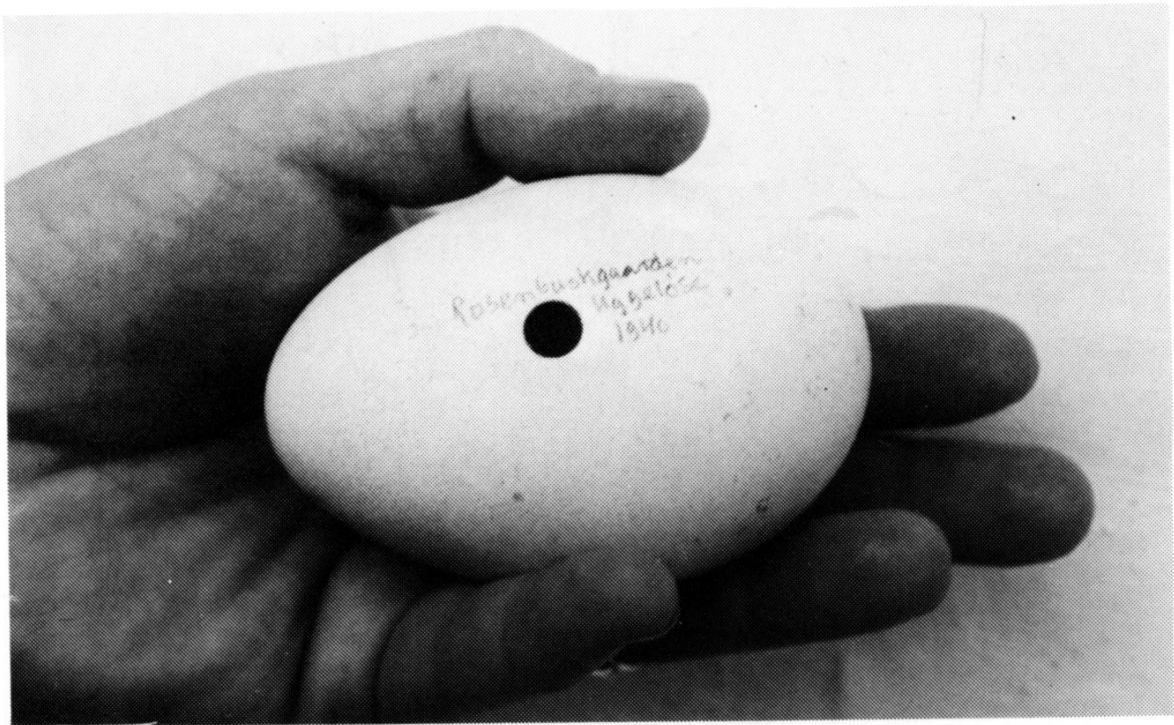

Gården Moselund i Lyngelå, hvor Lyngecentret blev bygget og nu skal udvide. Her boede sognekongen P.D. Jensen, hvis datter Eva Jeppesen tog billedet i 1930'erne.

Lillerød Gadekær skiftede udseende gennem årene - fra vandhul til parkanlæg. I 1930 var bredden mod Frederiksborgvej stensat. Huset er Villa Krogh, Frederiksborgvej 57.

LOKALE STORKE

At der engang boede storke på gården Store Rosenbusk i Uggeløse, vidste vi fra lokale meddelere; men noget uventet dukkede dette "bevis" op:

Fra en biologisamling et sted i Københavnsområdet arvede Zoologisk Museum en mængde ældre naturalier, bl.a. en samling udpustede storkeæg. Flere af dem var mærket med nordsjællandske lokaliteter, og fra vort område det viste fra "Rosenbuskgaarden Uggeløse 1940".

At storke og mennesker har været tæt knyttet til hinanden, har "Nøglehullet" behandlet for mange år siden, og siden er storken stort set forsvundet fra de sidste jyske lokaliteter. I 1999 yngede 2 storkefamilier i Danmark.

Sjællands sidste stork holdt til i Harløse i 1968. I vores område kendes storkereeder fra Blovstrød, Storskoven, Lillerød, Lyngø, Storkedal på Lyngø Mark - og altså Uggeløse.

OHP

